

INGYENES KIADVÁNY

SZŐLŐSKERT

TOKAJ ÉS KÖRNYÉKE KULTURÁLIS, MŰVÉSZETI ÉS KÖZÉLETI MAGAZINJA

2023 / I. évfolyam 3-4. szám

TOKAJ MÉLTATLANUL
ELFELEDETT SZÜLÖTTJE
150 ÉVE HUNYT EL URHÁZY GYÖRGY

EGYÜTT A SIKERÉRT
SOLTÉSZ PÉTER EREDMÉNYEI

MILLES VELED TAKTAKÖZ?
GYURITS GYÖRGY SZOCIOLÓGUS ÍRÁSA

MILYEN BORT IVOTT PETŐFI?
ITALOK A FORRADALOM IDEJÉBŐL

ÉLMÉNYÉPÍTŐ PÁLYÁZAT

Van ötleted, hogyan tehetnéd jobbá a közvetlen környezetet?

Akkor indulj a közösségi pályázaton, melynek keretében közösségépítő, környezetszépítő civil kezdeményezések kaphatnak támogatást.

A pályázat célja lehetőséget teremteni Tokaj és környéke településeinek élő polgárainak, hogy aktív formálói válgjanak környezetüknek és közösségük életének.

Osszesen bruttó 1.000.000.-Ft áll rendelkezésre, ebből az egyes pályázatokra megítélhető támogatás minimális összege bruttó 50.000.-Ft, maximális összege bruttó 200.000.-Ft.

Az elbírálás szempontjai között szerepel, hogy a pályázott tevékenység valós helyi igényre, szükségletre reagáljon, segítse a lakók bevonódását a megoldási folyamatba és akár hosszú távon fenntartható legyen.

Milyen tevékenységre lehet pályázni?

Olyan közösségi programokra pályázhatnak, amelyek keretében találkozhatnak, beszélgethetnek egymással helyi kérdésekről, ügyes-bajos problémákról.

A pályázatba foglalható eddig nem, vagy kevésbé használt települési területek hasznosítási javaslata, parkok kialakítása, emlékhelyek létrehozása, közös kreatív felújítási munkák, közösségi rendezvények, ünnepek, közösségi élet fejlesztésére irányuló események szervezése.

Mi a pályázat hosszútávú jelentősége?

A világban azt látjuk és tapasztaljuk, hogy ahol támogatják a helyi közösségeket, az ott lakók elképzeléseit, ott jobb élni.

Motiválják a polgárokat, hogy gondolkodzanak együtt, aktívan vegyenek részt a helyi kezdeményezésekben, és ezáltal közösségi élményépítő munkában vesznek részt. A közösségi együttműködés erősíti az egymás közötti bizalmat, és az egymásra figyelést.

*„Nagy dolgokra nem mindenki képes.
De kis dolgokat nagy szeretettel
bármelyikünk megtehet.”
Teréz anya*

Pályázati űrlapot kérésre elektronikus úton megküldjük szoloskertmagazin@gmail.com e-mail címre történő jelzés után, illetve a Facebook oldalunkról letölthető.

**A pályázat beküldési határideje:
2023. május 31.**

Kedves Olvasó!

A szülőföld, a szűkebb haza és a gyermekkor emlékei írónak, festőnek, tudósoknak adtak már egész életükre szóló ösztönzést, művészi ihletet. A boráról és történelmi múltjáról egyaránt híres és nevezetes Tokaj -Hegyalja, a zempléni falvak sok neves művészt, író, tudóst adtak már e hazának, s ma sem kevés azon polgárok neve, akik e névsort bővítik. Sokszor és sokan a világ másik végéről zárandokolnak ide, a Kopasz-hegy alá, hogy lássák azt a helyet, ahol a híres boros pincék találhatóak. A világ számos patikája polcán található Vinum Tokayense feliratú gyógyszeres üveg, nyugat amerikai Pasadenában van egy utca, amelyet úgy hívnak, hogy Tokayer street. Valószínűsíthetően a világban többen hallottak Tokajról, mint Magyarországról. Vajon, akik itt élünk elgondolkodtunk-e valaha milyen kiváltságos és kegyes áldást kaptunk, hogy mindennap ezen poros utakon járunk? Felnezzünk-e dagadó hétköznapi problémáink között a dülök ormaira, hogy megálljunk és hálát adjunk azért, hogy ide tartozunk, ide születünk. Járjanak emeltfejjel, legyenek büszkéek Tokaj és hegyalja múltjára, s vegyenek részt aktívan a jövőjének alakításában, s jusson eszükbe mindig a világhíres francia író Anatole France irigykedő vallomása: „Félhajtottam egy pohárral írás közben, és egyszerre az édes nyugalom tündére kezdett velem játszódni. A tokaji bor a feledés itala. Milyen boldog lehet az a vidék, ahol ilyen mézédés források törnek fel a porhanyós anyaföldből! Milyen jókedvű, kiegyensúlyozott, egészséges nép lakhatik a magyar Tokajban! Mily derűs harmonia lakhatik ott! Mily forró szerelem, mennyi kultúra, hűség, barátság, értelem.....Ölnek az aranyfolyó partján és kedvükre merülhetnek be-
le!”

Alfréd Andor

4	950 éves Tokaj
Történetek Tokajból	18	Kertbarát
Fráter Erzsébet, Greisiger Irma
Csapody Vera
10	Régi korok, elmúlt idők
Tokaj régen	20	Baba- és gyermekvilág
A kisgyermek nem felnőtt
11	Lélekmelegítő
Biztonságos hely
Tóth Mária pszichológus írása	22	Valóság
Mi lesz veled Taktaköz?
12	Ünnepek
Ezek a hagyományos húsvéti ételek	24	Civil élet
Képes beszámoló
14	Akikre büszkéek lehetünk
Bényei Miklós dr.
Soltész Péter - világbajnok kenus	25	Könyvespolc
Két keréken
		26	Mozaik
Rejtvények

Impresszum

Alfréd Andor, **főszerkesztő** | Lehoczki-Tóth Marianna, **szerkesztő** | Angyal László, **grafika** | Tóth Mária, **munkatárs** | Zsuzsanna Szilvia, **munkatárs** | Email cím: szoloskertmagazin@gmail.com | Telefonszám: 06-70-391-18-11 | Kiadó: A Vidék Szövetsége
Cím: 2040 Budaörs, Templom u. 19. | Adószáma: 19324788-1-13 | Felelős kiadó: Ősi L. Bulcsó, elnök - Minden információt a rendelkezésünkre álló adatokból, a legjobb tudásunk szerint közöltünk. Tervezés joga fenntartva.
Hirdetéseikkel kapcsolatos információ: szoloskertmagazin@gmail.com - Nyomda: Printheb Hungary Kft - Nyiregyháza
ISSN 2939-7774

Várjuk ötleteit, saját cikkeiket, észrevételeiket, ajánlásait a szerkesztőség email címére: szoloskertmagazin@gmail.com

A tokaji gyufagyár rövid története

A tokaji gyufagyár, mely Grosz Izrael tulajdona volt, 300000 korona alaptőkével részvénytársasággá alakult át. A gyár modern gépekkel szerellett fel, előbb egy komplett gépet, most egy másodikat is foglalkoztat. Berendezte a fasodrony és dobozgyártást s így felvidékünk egyik legtekintélyesebb, legmodernebb gyárává alakult. A két komplett gép, mely a durlachi gépgyár készítménye, naponként 1200 csomag svéd gyártót állít elő. A részvénytársaság az ottani ke-

reskedelmi és gazdasági bank, melynek Grósz Izrael igazgatósági tagja, egésze alatt áll. Adja hírrel a Honi Ipar című lap 1910. március 15-i száma. A céget „Tiszavidéke Gyufagyár” néven jegyezték be először a volt Bercsényi ház területén a Benedek Pál utca 42. szám alatt. A cég igazgatósági tagjai: Grósz Izrael igazgató, Frankel Dezső tokaji kereskedő, Schwartz Ignátz gálszécsi kereskedő, Gelbmann Lajos újfehértói kereskedő, dr. Engel Jakab tokaji ügyvéd voltak.

A gyárban eleinte 12-15 lengyel munkás dolgozott mosóháza körülmények között, ekkor még csak „komisz” foszforos gyújtót gyártottak. Pap Miklós tanulmányában (Hermann Ottó Múzeum évkönyve 1994) olvashatjuk, hogy a sárga ként, foszfort és festékanyagokat oldottak fel 50x50 cm nagyságú lepsíkbe, s ebbe rámakba szorított gyufaszálakat mártottak bele. Az így gyártott gyufa ez utána szárítótkba, majd a csomagolótkba ment. az üzem ekkor naponta 2-3 ezer doboz gyufát gyártott. Ez ún. „zsákos” gyufa puha, jelzés nélküli tasakokba került, feje piros-fehér-zöld volt. A csomagolt tasakok ma is láthatóak a tokaji múzeumban.

1912-ben kezdték építeni a Benedek Pál utcában az új gyárat, mely 1913-ra készült el. A gyár ingatlanainak az értéke az 1925-ös inflációs időben Frits Gyula tokaji bíró és Kürthy Pál jegyző hivatalos becslése szerint 2000

millió papírkorona volt. Az itt gyártott gyufa már az ún. svéd gyufa volt, kén- és foszformentes. A termelés ebben az időben 6-8, később 16-20 ládát tett ki naponta, s már közel 100 munkása volt, ezek kb. fele nő volt. A világgazdasági válság itt már 1926-28-ban jelentkezett, s a gyár egyre több nehézséggel küzdött. A Magyar Általános Gyufapiari R.T. budapesti cég tokaji gyufagyára végleges megszűnésének bejelentése a Pénzügyigazgatóság felé 1931. július 9-én történt. A gyárvezetői, a munkásait végkielégítésben részesítették, a gépeket, a kazánokat, alkatrészeket ócskavasnak adták el. Az épületeket részletekben adták el a helyi lakosoknak, s az utolsó részt a 28 m magas kéménnyel együtt csak 1946-ban bontották el. Felrobbantották.

Tudtad?

A Tokaji húz-zafir (ásv.) a m. obszidián, vulkáni üveg

Zsidó mindennapok Tokajban a háború után

(részlet Fuchs Márta: *Egy megmentés öröksége* című könyvből)

A

Amikor visszajöttünk, a nagy zsinagóga elég rossz állapotban volt. A tető még megvolt, de az összes ablak ki volt törve. Talán két-három tórat találtunk, és helyreállítottuk. Azt hiszem valaki elvitte a háború alatt, és utána visszahozta.

A háború előtt húsz-huszonöt Tóra tekercsünk volt. Tudod, ez egy régi gyülekezet volt. Az emberek mindenhol voltak Tórák, vagy ha valaki ideköltözött, hozott magával egyet. Legalább húszat nem lehetett használni nem volt kóser. Emlékszem, hogy a Tórák olyan régi, kifakult kőtáblák voltak, és olyan régiek, hogy néhányat az emberek kézzel kellett összevarmnia. A tóratartó szekrény olyan nagy és mély volt, mint egy gardrób szoba. Polcok voltak egymás fölött és az oldalán is.

Volt egy gabbai (előjáró), egy shammes (gondnok), és két rabbi, egy főrabbi, és egy segéd rabbi. A vezető rabbi Rabbi Strasszer Akiba volt. Amikor meghalt, néhány évvel később Rabbi Jungreis Nándor vette át a helyét. Ők döntötték el, melyik Tórákat használjuk, melyek a kóserék. De a Simchas Tóra ünnepen (a Tóra örömünnep) elővettük az összes Tórák, hogy felvonultassák hosszú sorban. Legalább kétszáz ember volt, akik körbevitték a Tórákat hétszer.

A háború után semmi nem maradt a zsidó közösségi iratokból. Az emberek mindenhol bementek, elvitték mindent, és legvalószínűbb, hogy kidobták ezeket az iratokat a személtbe vagy elégették őket. Semmit nem találtunk belőlük.

Először tíz férfi gyűlt össze. Aztán pénteken este és szombaton valamennyien összegyűltünk imádkozni a zsinagógában, és azután minden reggel. Elmentünk a zsinagógába és együtt imádkoztunk.

A szüleim nagyon vallásos, becsületes emberek voltak, teljesen és megkérdőjelezhetetlenül hitték Istenben, és én is ebben a hitben nőttem fel. Amikor visszajöttem a munkaszolgálatból nagyon depressziós voltam, különösen mert a családomból senki nem jött vissza. Nem értettem, és nem találtam a választ, hogy mindez miért történt? Így megingott a hitem Istenben, de továbbra is gyakorló zsidó maradtam.

Mindenki belelörökölt abba, ami történt. Úgy hittük,

hogy a Jó Istennek valami célja volt ezzel, hogy van valami célja. És hittünk, és csak vártunk, és reméltünk, hogy valaki a családjunkból haza fog jönni.

Senki nem kezdett el filozofálni azon, ami történt. Mindig az volt a gondolatunkban, hogy hogyan fogunk megélni. Ruhát kellett vennünk, rendbe hozni a házainkat, és hát ennünk is kellett. A vallást megtartottuk, ahogyan régen is.

Csak azokról a dolgokról beszélgettünk, amik naponta történtek velünk. Nem volt rádió, hogy halljuk a híreket. Nem ismertünk senkit Tokajban, akinek rádiója volt akkor. Tilos volt külföldi programokat hallgatni.

A magyar kormány megöltötte és szigorúan büntetett. Nem tudtunk semmiről. Néha kaptunk egy újságot Budapestről, de az újságban azt írták, amit megengedtek nekik leírni. egyáltalán nem tudtunk semmiről.

Tokajban valaki elindított egy újságot. Volt egy nyomda. Az újság két oldalból állt. Hetente egyszer jelent meg, de nem volt hosszú életű. senki nem vette, ezért megszűnt.

Egy zsidó újság indítása fel sem merült. Ez szóba sem jöhetett. Később, talán egy évvel Budapest felszabadítása után indult ott egy zsidó újság.

A zsidók maguk szervezték meg, de vidéken nem láttunk zsidó újságot.

Paulay Ede - aki európaivá emelte a magyar színjátszást

Paulay Ede Tokajban született 1836. március 12-én. Keresztelésekor a születésnapja körül létező összes ismertebb férfinévvel megkapja, így lesz Eduardus Alexander Josephus Gregorius.

Édesapja Paulay György kincstári tisztviselő, a sóhivatal pénztárnoka, mázsamesteri beosztásban sóellenőr, édesanyja Zahorai Mária. Testvérei a tokaji római katolikus anyakönyvek szerint: Móritz Károly (1837), Lajos László (1839), Mária (1841), Gábor János Antal (1845). Mint a család elsőszülött fiú gyermekét, a kor szokása szerint papnak szánják.

Ede elemi iskoláit Budán végezte. 1844-ben, mindössze nyolcévesen már a kegyesrendiek Budai Egyetemi Gimnáziumának diákja. Mai eszünkkel nehéz megérteni, hogy abban az időben szinte természetes a jó oktatásért, ideje korán, ekkora távolságra elválasztani egy gyermeket és anyját. Az 1848-49-es forradalom miatt haza kellett utaznia Edének Pestről. A gimnáziumot Sátoraljaújhelyen, Budán és Kassán „végezte”, de 1852-ben 29 igazolatlan óra miatt, a VII. osztály (ma kb. 10-11. évfolyam) után kimaradtnak nyilvánítták. Ebben az évben Miskolcon már színpadra lépett. Ánén Kassa, Kolozsvár, Szeged, Debrecen, Győr, Marosvásárhely, Nagyvárád vándortársulataival járja az országot. Ha kell díszletmunkás, vagy beugró színész, dramaturg, rendező, kellékes, mindenes. Miskolcon ismerkedett meg a nála 7 évvel idősebb első feleségével, a szabadkai születésű Gvozdanovits Júlia színésznővel. Ha nem okozott volna elég botrányt, hogy leendő papból csepűragó lett, akkor ezzel a nőüléssel biztosan vezető hír lett a piaci hírekben.

1863-ban a pesti Nemzeti Színházhoz szerződtek. Paulay első nagyobb szerepe Bánk bán volt, de a kritikusok nem voltak jó véleménnyel róla. Itt már többet rendez, illetve dramaturgként dolgozik. A Bach-korszak után gyakorlatilag a nulláról kellett színházat építeni. Fiatal, akkor még kevésbé ismert színészeket szerződött vándortársulatokból a Nemzetibe (pl. Jászai Mari, Márkus Emília, Ujházi Ede). Első színpadi bemutatója 32 évesen az Arany János által fordított Hamlet. Konkrét színházi munkái mellett tankönyvet írt a színészetről, tanított,

részt vett a színházi törvények revíziójában. Európai tanulmányútján (Bécs, München, Lipcse, Berlin, Drezda, Párizs, London) a külföldi színházak szervezési-, anyagi- működési- struktúráját, munkamódszereit tanulmányozta. Tapasztalatait azonnal igyekezett áttemeli saját munkájába is.

Szigligeti Ede halála után báró Podmaniczky Frigyes intendáns (szabadkőműves páholytárs) a Nemzeti Színház drámai szakigazgatójává nevezi ki a 42 éves Paulayt.

1883. szeptember 21-én mutatta be a Nemzeti színpadravilhetetlennek elkönyvelt színművet: Madách:

Az ember tragédiája. A főbb szerepekben Jászai Mari, Nagy Imrét, Márkus Emiliát és Prielle Kornéliát láthatta a nagydírmű. (1984-től ez a nap A magyar dráma napja.) Emellett Ibsen ősbemutatók, Molière-, Shakespeare-, Csiky Gergely darabok bemutatása fémlélek munkásságát.

Színpadi munkái mellett, mint igazgató bevezette az alacsony árú, matiné előadásokat a szegényebb néprétegek számára. Európában elsőként volt a Nemzeti színpadának elektromos megvilágítása. Biztonsági berendezésként vasfüggönnyt és záporkészüléket építtetett a gépészletbe. Gyakorlatilag minden pénzét a Nemzeti produkcióiba forgatta vissza.

1881-ben meghalt a felesége. Három év gyász után nősült meg ismét. A szerencsés egy kolléganője volt, a kikeresztelkedett zsidó lány, Adorján Berta, akutól később két gyermeke született. Lányának, Erzsinek jobarátyja, az író Jókai Mór lett a keresztapja.

1894-ben orvosai tanácsára Abbáziába utazott, hogy

tüdőbetegségeit kezeltesse, de a hideg idő miatt visszatért Pestre. Röviddel azután kezdődtek ifj. Dumas: A kaméliás hölgy c. regényének színpadi próbái. A premieren azonban már nem tudott ott lenni. Élete utolsó felvonásának függönye pontosan 58. születésnapján, 1894. március 12-én zárult össze örökre. Sírja a budapesti Kerepesi temetőben található

Szakmai életműve több száz darab megrendezése és 61 (!) színpadi mű fordítása. A nagy munkabírási direktor szerint: „A megállapodás is hanyatlás.”

Szegedi Márta

Vajon milyen bort ivott Petőfi március 15-én?

Tudjuk könnyebben meg a forradalom, ha egy kis bort isznak előtte...

A sör azonban ellompi. Petőfi borissza ember volt, ahogy „A borozó” című híres verse igazolja. Vajon milyen borokat ihattak Pesten abban az időben?

És milyen bort ihattak az emberek a forradalom napján?

Jó eséllyel fehérét vagy silleret. A 19. században ugyanis a testesebb vörösek kimentek a divatból és helyüket a siller és a fehérbor foglalták el. A Tokaji már akkor is fontos volt, hisz Tokajban már jó száz éve megtörtént a dűlőszelektio a világon elsőként. Általában folyóbort tartottak az éttermekben, mert azt hordóban szállították. Abban az időben az egyik legnagyobb kihívás volt a gazdáknak, hogyan őrizték meg a bor tisztaságát és stabilitását a hosszabb szállítási idő alatt. A mai Budapest területén több helyen termeltek bort. Szokásos volt például a köbányai, ami szinte szentségtörésnek hangzik ma. De a budai hegyekben mindenhol termeltek szőlőt. A Gellért hegyet, Óbuda jó részét és Budafokot szőlőültvények foglalták el. A budai borosgazdák pedig jól kerestek a pesti polgárok bor

szereletén. A budafoki pincerendszer már ebben az időben kiépült és sok bor készült ott. A pezsgőkészítést csak a század második felében kezdték el. A bort négy kategóriába sorolták közönséges bor (ordinárium), szamorodni (főbor), aszú (aszúszőlőbor, aszúbor), eszencia (nektár). A korabeli étlapok tanúbizonysága szerint meglehetősen sokféle bort tartottak a komolyabb éttermekben. 1848-ban a Marcius tizenötödike című lap az Arany-kéz vendéglőről azt írja, hogy ott horvátok gyűltek össze. „Az Arany-kéznel” komoly borkínálat volt már, hiszen külön ismerteik a fehér (asztali bor, köbányai, neszmélyi), a vörös (budai, villányi, egri) és csemegeborokat (tokaji, ruszti, ménesi...). A szintén pesti, Angol Királynő Szálloda 1847-es italkínálata egyszerűen lenyűgöző! A számtalan magyar bor mellett, például: neszmélyi, somlói, badacsonyi, villányi, egri, budai, tokaji, ménesi, de tartottak német borokat és francia pezsgőt is.

Petőfi tehát komoly kínálatból válogathatott. Ihatott villányit, egri, tokajit, neszmélyit, badacsonyt. A forradalom és az ő emlékére kínáljuk ma ezeket a borokat.

Szerző: Kovács Tibor

A BOROZÓ

Gondúzó borocska mellett
Vigan ilan életem;
Gondúzó borocska mellett,
Sors, hatalmad nevetem.

És mit ámultok? ha mondom,
Hogy csak a bor istene,
Akit én imádok, aki
E kebelnek mindene.

És a bor vidám hevében
Fütyöntek rád, zord világ!
Szívemet hol annyi kinnak
Skorpiói szaggaták.

Bor tanita hűrajmra
Csalni nyájas éneket;
Bor tanita elfeledni,
Csalfa lányok, titeket.

Egykor majd borocska mellől
A halál ha úzni jó:
Még egy korty - s nevetve dülök
Jégöledbe, temető!

(Pápa, 1842. április.)

150 éve halt meg Tokaj méltatlanul elfelejtett szülöttje

„Csinos, szép ifjú volt, nem magas, de egyenes, katonás magatartással, széles kidomborodott mellét, élénk szemekkel, finom metszésű mosolygós ajkakkal, de amely alatt nem ritkán rejtett sarcasmust lehetett észrevenni. Hángja erős volt, de a hallgató-ra nem tett kellően benyomást.”

„1880. március 22-én délután a Tudományos Akadémia telt házas ülését Lányai Menyhért gróf elnöklése alatt tartotta, ahol tagjai között ült ősz költőnk Arany János és Pauler Tivadar miniszter is. Az ülésre csak Szilágyi Sándornak „Urházy György emlékezet” – című felolvasása volt kitérve, mely kitűnő tudósunk kellemes és vonzó előadásánál fogva nagy tetszést aratott.” – írja az Ellenőr című lap, mely nem volt egyedül ezen híradásban, hiszen a korábbi lapok valamennyien részletesen beszámoltak róla.

Urházy György Tokajban született, születési ideje azonban vita tárgya, egyes források szerint 1823-ban, mások szerint 1925-ben december 28-án (vagy december 15-én). Atyja idősebb nemes Urházy György, református lelkész, és a tokaji Kemény Terézia gyermeke volt. Család nevüket több helyen rövid u betűvel, máshol pedig hosszú u betűvel jegyzik fel. Az Urházy család nagykőrösi eredetű. Címere: arany kalász fölött örökös sas, mely sarlóval tart a szájában mutatja földművelő eredetét. Gyermekkorát Tokajban tölti, majd Zsibóra költözik, gimnáziumi tanulmányait a zilahi gimnáziumban, később a kolozsvári református főiskolán végezte. Végül jogi diplomát szerzett Marosvásárhelyen. Gyermekkorát, ifjúságát két nagy történelmi emlék hatja át: a Rákóczyé és Wesselényié.

Kolozsvárott ismerkedett meg a hírlapírással, amikor Méhes Sámuel, az Erdélyi Híradóhoz fogadta munkatársnak. A magyar-erdélyi unió eszméjét vallotta, így 1845-ben és 1847-ben erdélyi jeles írók (Gyulai, Mentovich, Dózsa, Papp, Veress, Tárkányi, Riskó,

Urházy György, a francia becsületrend tulajdonosa, országgyűlési képviselő, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, író, ügyvéd, huszárszázados

Berecz, Lisznyay, és még az öreg Döbrenley is küldte írásait) és magyarországiak (Petőfi, Jókai, Szilágyi, Greguss) közreműködésével a két ország egyesítése érdekében Unió című zsebkönyvet adott ki. Alig kezdte meg azonban komolyabban irodalmi munkásságát, mikor az események rövid időre egészen más térre sodorták. Kítört a szabadságharc, a haza ifjúsága fegyvert fogott. Urházy is belépett a honvédségbe, az akkor Kossuth, később Mátyás nevét viselő XV. huszár ezredbe. Az őrnagy gróf Mikes Benedek, s a kapitány gróf Bethlen Gergely nagy örömmel fogadták, s előbbi szerint Urházy bemutatásakor ezt mondta: „már van történetünk is, gondoskodni kell, hogy legyen történetünk is.” Később csatlakozott Bem hadseregéhez, részt vett a délmagyarországi hadjáratban, ahol többször kiütette magát. Gyorsan haladt a katonai pályán huszárkapitány lett, aki a szabadságharc utolsó napjáig ott volt a küzdők között. Kötelességét, mint mindig egész életén át itt is híven teljesítette. De, mint dalmok sem hallgatott, néhány katonai társa, s több a nép ajkán élő költeménye tett bizonyosságot érdemeiről. A forradalom leverése után szerencsésen kikerülte a besoroztatás veszélyét, Tokajba menekült anyai rokonaihoz. Tokajban vészelte át a legvéresebb megtorlás időszakát, levert kedélyét a nyugateurópai politikai olvasmányokkal, s angol nyelv tanulással foglalta el. Majd a Pesti Hírlap külföldi rovat vezetője lett, Falk Miska főszerkesztése alatt. A Bach-korszak idején a hazai sajtóban a külföldi rovat volt a legfontosabb rész, mert a nemzet sorsának javulását csak a külföldi események alakulásától várhatta. Nehéz munkát végzett, mert úgy kellett írnia, hogy cenzúra ne vegye észre, de a közönség megértse. 1853-ban nagyobb esszéet adott ki „III. Napoleon” címmel, ezért a franciák a becsületrend szalagát adták számára. 1854-ben haditudósító lett a krími háborúban, jól beszélt a törököt és az oláh nyelvet is. Ezen tartózkodásának lett eredménye a Keleti képek című munkája. Későbbi tanulmányaiban „Kaukázus”, „Világkrónika” és „Keleti utazás”-ban a magyar néperedet, őstörténet kutatásába is belemerült. A nemzetiségekkel való teljes kibékülés, egyenlőség

pártolója volt, egyike volt azoknak, akik életük során a törvényhozásban is a nemzeti kérdés vita tárgyában, azt a legszabadelvűbb, s legengedékenyebb alapokon kívánta megoldani. 1855-től Kemény Zsigmond főszerkesztése alatt a Pesti Napló vezércikkírója lett. Pár év múlva elindította saját újságját „Magyar Posta” néven, ám kénytelen volt feladni 1858-ban a harcot a hírlapi sajtó két legnagyobb ellensége a censura és a „hírlap bélyeg” (adó) előtt. Az utolsó lap hasábjain még beszámol a Napoleon elleni merényletről, a monda szerint Pákl Albert kortársa ekkor azt mondta olvasva a merénylet hírére és a lap megszűnését, jó humorú emberként, hogy „Napoleonra löttek, de Gyurit találták el.”

1861-ben választást nyert és az országgyűlésben Közép- Szolnok megye zsigói kerületét képviselte, melynek ezután is két országgyűlésen volt még képviselője, haláláig Deák-párti volt, a béke, a nemzeti haladás szószólója.

A Magyar Tudományos Akadémia 1861. december 26-án választotta meg levelező tagjául, irodalmi működésének elismeréseként. Székfoglaló értekezésének címe: „A jelenkori szabadság, tekintettel a magyar alkotmányra”, melyről csak elismerő szavakat írtak a lapok.

Még életében, 1851-ben a kiskunsági Dorosma díszpolgárrá, Pest városa és Kővárvidéke tiszteletbeli főjegyzővé választotta, hazafi érdemei elismeréseként, amit a nemzet érdekében tett.

Pár évig a Hon című újság szerkesztését vezette Jókai Mór helyett, mivel őt a haditörvényszéki ítélettel a szerkesztéstől eltiltották. Arany János lapjában a Koszorúban megjelent kiváló, és informatív Madách nekrológ 1864. október 16-án az ő tollával íródott, hiszen parlamenti társa és barátja volt.

Egy újabb országgyűlési választás közben, a zsigói képviselőválasztásra utazása alkalmával előzött, átvázolt, s ez nagyobb meghűlést vont magára, tüdőgyulladást kapott. Felesége, Meyerffy Mária (meghalt 1876, Budapest) és szerettei körében 1873. április 21-én mondott búcsút e világnak. Temetése 1873. április 23-án (a mai Kerepesi úti temetőben 35/ parcella) nagy és díszes közönség részvétele mellett ment végbe. A koszorúkkal fedett koporsót régi honvéd bajtársai és honvéd zenekar kísérte. Beszédet az elhunyt felett Török Pál református superintendens tartott, meghatóan esetelve az elhunyt irodalmi, társadalmi, s katonai múltját, s ezen területeken szerzett babérokat, hogy fegyverrel és tollal egyaránt hazája javáért harcolt.

A hírlapíró huszárkapitánytól a kor magyar nyelvű lapjai vezércikkében búcsúztak, s méltatták élete munkásságát. A legnagyobb példányszámú országos Vasárnapi Újság hasábjain a búcsú utolsó sorai, így hangzottak: „Nemes leike kiváló tulajdonai, melynek: egyenesség, férfiaság, őszinteség jó és nemes kedély voltak. Sok év hú és emyedetlen munkássága, soha meg nem tántorult szilárd meggyőződése, soha foltot nem kapott, szeplőtlen jellem, s jó szív emlékei vannak mögötte. Egész valójában csak kevesen ismerték: azok, kik életét ifjúsága óta figyelemmel kísérhették, mert magáról beszélni nem szeretett, dicsekedni pedig senki sem hallotta. De a jellem kivívja magának, erőszakolás nélkül is a tiszteletet, olyan, mint a drágakő, fényénél nagyobb szilárdsága s mindkettőnél nagyobb becsé.”

1921. október 22-én Bucshi József miniszteri tanácsos engedélyével maradványait kiemelték, és a fiúmei úti sírkert Főárkád sorának baloldali 170. számú fülkéjébe helyezték el végső nyugalomra.

Szülővárosában nincs szobra, nincs emléktáblája, se díszpolgári címe.....

Urházy György megérdemli, hogy emléke töltsön a feledés sorsát, ezzel az írással némán hajtunk fejet, s őrizzük emlékét.

Alföldi Andrea

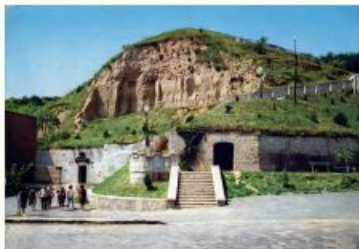

Várjuk Tokaj és a környék településeiken élő polgárok megosztásra ajánlott közösségi fotóit megjelentetésre.

Csobaj 1937, középen Katona Zsuzsanna, alsó sor, jobbra: Mezei Sándor, kántor, tanító

Tokaj régen

Biztonságos hely

Tóth Mária, pszichológus

lelkek zűrzavarának repülőszőnyegén rángatják a botkormányt, s azt hiszik most már nagydobra verhetik magukat. Anyagtrombiták helyett meggondolatlan, vagy bántásra szánt szavakat kürtölnék szét és a hangra előjönnek az apokalipszis lovasai és köröttünk keringenek, csontos gebéik a fölünkbe fújtnak.

S mi rémülten keressük az utat, hogyan költözhetnénk ki a világból, legalább pár percre, hogy ne söpörjön el minket a bolond lyukból fújó szél, ne lődjön a lovak lába alá, az elme pusztulását ne kelljen végignéznünk.

Végleg kilépni nem lehet, de mindenkinek szüksége van egy helyre, ahol egy picinyke időre lecsendesül az elme, s felfénylik a lélek, lámpást gyújt bennünk a világba vetett hit. Mindenkinek van legalább egy ilyen helye. A mama padlása, a könyvtárszoba, a lugas hűvöse, a templom csendje, a tenger morajlása, a Duna-part. A hely, ahol megpihen az ész és már csak hangulatok vannak. Érzések, ízek, illatok és dallamok, színek és formák, emberek és mesebeli lények. Változások és állandóságok. Valóságok de főleg álmok. Idő által felragyogtatott emléktörödékek. Ide menekülünk, nem kell hozzá sok kilométert utazni, nem kell autó, vonat, repülő. Csak a szemedet kell behunyni, a képzetet lankáin szaladni vagy sétálni és hipp-hopp máris megérkeztél a biztonságos helyre. Egészen mélyen, legbelülre. S akkor elműlik az örület, megint mindenhol ott lehetsz. Vannak helyek és pillanatok, amelyekben annyira egyedül érzed magad, hogy érzékelheted magadban az egész világot. S akkor újra visszatérsz az egészbe és nem leszel az emberfelettség játékszere.

A világ körbevesz, megtart, mindenkit és mindent. Soha nem tudunk kilépni innen, akár élünk, akár halunk mi magunk is a világ része vagyunk. Életünk belefonódik a szövetébe, teszi mindenki a dolgát és mozgatjuk saját univerzumunkat. A világ apró szemcséiként összefonódunk vagy ütközünk, mint a kvantumok, egészet képezünk a részekből vagy szétválunk, darabokra esünk. Anyagot cserélünk, széndioxidot adunk, együtt lélegzünk a földdel, a virágok nekünk sóhajtlák ki az oxigént. Porból életre kelünk és porrá halunk. Egyek vagyunk.

Mégis van, hogy a világ körülöttünk annyira megbolondul, hogy az ostobaság, rosszindulat, gúny, gonoszság, önzés összesűrűsödik egy pontban és felrobban. Petárdák durranak, a robbanás fénye elvakít, repeszek súvítanak. S akik mindezt létrehozták, az egókárosultak, lelki analfabéták a megbolondulás igazi nyertesei. Vigan szőrfölnek a robbanás keltette lökéshullámon, képzeletben átveszik az irányítást, a

Foto: Szabóné Margo

Ezek a hagyományos húsvéti ételek

Magyarország finom – szélétben, hosszában. Ezt az evidenciát ünnepeink alkalmával mindig megerősítjük: a legfinomabb falatok hagyományaink jellegzetes ízvilágát teremtik újjá. A magyar nyelvterület szélein, határainkon túl is őrzünk sajátos helyi fogásokat, amelyek húsvétkor kerülnek az asztalra.

A külhoni ízek közös jellemzője. Bármerre tekintünk a térképen, joggal merül fel, hogy lehet-e kifejezetten határon túli magyar gasztronómiáról beszélni, miközben Magyarország önmagával határos. A kultúrát nem lehet megállítani közigazgatási eszközökkel, a térképre rajzolt vonalakkal. Eppen ezért sem válik el élesen az anyaországi magyar konyha és a történelmi Magyarország peremvidégeink tovább élő kultúris hagyomány. Igazán gazdagnak mondhatjuk magunkat, hiszen az a határon túli területek konyhája az ott élő más nemzetiségek hagyományából is átszűr értékes ízeket.

Érdekes kárpát-medencei sajátosság, hogy a különböző vidékek és népségek nagyheei és húsvéti szokásai igencsak hasonlóak. Az eltérésekben a helyi vagy nemzetiségi (ritkábban vallási) hagyományok tükröződhetnek. A Kárpát-medencén belüli hagyománycserét nagymértékben elősegítették a XVI-XIX. századi lakosság be- és áttelepülések. Így különböző szokású és kultúrájú népcsoportok kerültek egymással szorosabb kapcsolatba, ami a hagyományok kiegyenlítésével is járt. Mindezek jól megfigyelhetők az ünnepi ételeik alakulásánál.

Ez került a palócok húsvéti asztalára

Leves: füstölt húsos bableves, bárány- vagy tyúkleves, kocsonya füstölt húsból.
Főétel: főtt sonka és tojás, főtt kolbász, bárány- vagy disznósült.
Körítés: főtt metélt tészta vagy galuska, főtt krumpli, párolt káposzta.
Finomság: torma, túró, sajt, lepény (túros, lekváros), szalagos fánk (pampuska).
Nyaláncság: gyümölcsbefőtt, aszalt gyümölcs, lekvár, méz.
Sütemény: fonott márványkalács (morvány), fonott sós vagy édes kalács, kenyér.
Ital: törökly- vagy borókapálinka, bor, nyírvíz (virics).

Ha körbejárjuk határainkat, a magyar tájegységek népcsoportjai szerint vehetjük számba a húsvéti hagyományokat. Így módon a Felvidéket mátyusföldiek, csallóközíek, palócok, barkók, matyók lakták, mellettük tótok (szlovákok) tírpákok (evangelikus szlovákok), cip-szerek (szerémségi svábok) éltek. Nyugaton Rábaköz és Gócsj népe átrnyúlik az Őrségbe – németajkú lakossággal (heancok, heidebauerok) keverednek. Délen Somogy, Ormánság és a bácskaiak mellett a szerémségek és az al-dunai csángók élnek – a bolgár, szerb, szlávón-horvát, sokác, bunyevác, bosnyák és vend (szlávón) lakosság mellett. Keleten a dévai-, a gyimesi és a moldvai csángók mellett a bukovinai székelyek, a belső-székelyföldi székelyek, mezősségek, szilágyságiak, kalotaszégek, torockóiak és a Körösök völgyének magyar közösségei laknak – helyenként szász, sváb, zsidó, örmény, cigány és román (oláh) lakossággal keveredve. Kárpátalján a Beregi és az Ungi járás magyarsága él ruszin lakosság mellett. Ez a színes és gazdag népesség a mai magyar kultúra arculatát is meghatározza.

A táji eltérések pontosabb megértéséhez vegyük szemügyre néhány magyar népcsoport húsvéti menüsorát! Remete Farkas László remek összegzéséből kiderül, hol mi került az asztalra az év legnagyobb sátoros ünnepén. Régi húsvéti, ünnepi ételek című összefoglalójából idézzünk fel pár jellegzetes ünnepi ételsort:

Matyók húsvéti menüje

Leves: füstölt sonka levében főtt bableves vagy savanykás kolbászos krumpiléves.

Főétel: főtt sonka és tojás, kolbász, disznó vagy bárány-sült, kocsonya.

Körítés: tolmás mártás, főtt (sült) krumpli, párolt káposzta vagy árpagyöngy (gersli).

Finomság: túró, tejföl, torma, saláta, retek, befőtt, savanyúság.

Nyaláncsag: méz, aszalt gyümölcs, lekvár, kompót.

Sütemény: kenyér, matyókalács, diós vagy lekváros tekert kalács (bejgli), túrós lepény.

Ital: pálinka, szőlő- és gyümölcsbor.

Hagyományos székely húsvéti menüsor

Leves: bárányhúsleves vagy báránycsorba (tejfőlés vagy savanyú káposztás).

Fő fogás: bárány-sült (kapros, tárkonyos) vagy bárányragu.

Körítés: párolt káposzta, savanyú mártás, árpakása vagy burgonya, savanyúság.

Finomság: retek, torma, zöldhagyma, kemény tojás, érett túró, sajt, alma.

Nyaláncsag: túrós rétes, lekvár, méz, befőtt, aszalt gyümölcs, ehető magvak.

Sütemény: kerek fonott karács (kokonnya), sós kenyér-kalács, kerek kenyér.

Ital: bodzás vagy köményes pálinka, szőlő- vagy gyümölcsbor, vörös (nyírvíz).

Fotó: székelyhon.ro

A sort hosszasan folytathatnánk, ám a pusztai felsorolásnál sokkal érdekesebbek az egyes területeken együtt élő népek kulturális kölcsönhatásából eredő sajátosságok. Ahogy a tojásfestésben, úgy a kalács-sültésben, a sonka és a bárány elkészítésében is különböző táji árnyalatok gazdagítják a húsvéti asztalt. Olykor az ételek elnevezésében rejlik a különbség, máskor ugyanazzal a névvel illetnek eltérő fogásokat. A pászka például a moldvai csángóknál tojásos, túrós lepényt jelent. A szabolcsi görög-katolikusoknál viszont azt az édeskés, kovással készült kalácsot hívják pászkának, amit a legügyesebb asszonynak kellett elkészítenie, Krisztus-jelképpel formázva.

Érdekes húsvéti finomság továbbá a kocsonya, amit ugyancsak bizonyos, magyarok lakta területeken készítenek, például a Felvidéken. Erdélyben a kocsonya kifejezettel a karácsonyi ünnepkör és a farsang étke,

húsvétra már a bárány kerül a középpontba. Érdekes különbség továbbá, hogy a szinte egész évben készített töltött káposzta is lemarad ilyenkor az ünnepi asztalról, miközben másutt ilyenkor is népszerű fogás.

Az egész nyelvterületen jellegzetes bárányételekben is találunk táji jellegű különbségeket. Helyenként a bárány minden részét feldolgozzák a húsvéti menübe, illetve különleges ízesítést (pl. tárkonyt) is használnak (pl. a székelyeknél), máshol viszont nem is készül bárányleves vagy ha igen, a fejét nem teszik bele.

Összességében megfigyelhető, hogy a helyi természeti és kulturális körülmények formálta határon túli konyha csak árnyalataiban különbözik az anyaországi húsvéti asztal jellegzetes ízeitől. Bármelyik tájegység asztalánál bőséges ünnepi lakomában lehet részünk húsvétkor. Van mire büszkének lennünk. Jó étvágyat!

Könyvtáros pályám

78 éves vagyok. 1943. január 5-én születtem Tiszadányon, egy Tokaj melletti Tisza parti faluban. Szüleim többet, jobbat akaró kisparasztok voltak, kemény erőfeszítések árán elérték, hogy mindkét fiúk iskolázott ember legyen. Számomra a nyolc és fél évvel idősebb testvérbátyám mutatta az értelmiségi lét példáját. Sokoldalú lehetőség volt: tanár, könyvtáros, újságíró, költő, lexikográfus, színházigazgató. Jómagam szülőfalum általános iskolájában tanultam meg írni és olvasni, nagyon hamar, három-négy hét alatt, és azóta a nyomtatott belüli bővületében élek; egyetlen szenvedélyem van: az olvasás. Kb. 10-11 évesen kezdtem el olvasni naplót írni, amelyet rövid megszakításokkal mindmáig vezetek.

Hatodik-hetedik osztályos koromban határoztam el, hogy könyvtáros leszek. Akkoriban még működött a fővárosban a könyvtáros gimnázium, oda szerettem volna bejutni. Mire az általános iskolát befejeztem (1957-ben), ez a tanintézet megszűnt. Így szüleim a legközelebbi középiskolába, a tokaji Tokaji Ferenc Gimnázium irattak be. Itt érettségiztem 1961-ben. Az elsős koromtól egyértelmű volt, hogy az Eötvös

„Közel egy évtizede találtam rá Bényei professzor írásaira, tanulmányaira, amikor a taktaközi falvak történetét kutattam. Sajnos személyesen nem volt alkalmam még találkozni vele, ám írásai szülőfalujáról, az ott élő emberekről, mindig megragadt. Életéről, szakmai munkásságáról 2021-ben a Könyvtárvilág oldalain osztja meg az érdeklődőkkel, így most őt idézzük saját gondolataival. Ismeretlenül is jó egészséget, erőt kívánok számára a szerkesztőség munkatársai nevében is!” – a főszerkesztő

Bényei Miklós dr.

(az MTA doktora, a történelem kandidátusa, nyugalmazott egyetemi docens)

Loránd Tudományegyetem könyvtár szakára jelentkeztem. Majdani párjaként egy ideig a magyar szakkal kellett állnom, de aztán a történelem került előtérbe. Mindjárt felvettem, és 1961-66 között a pesti egyetem történelem-könyvtár szakán tanulhattam. Nagyszerű, mondhatni gyönyörű évek voltak. Remek tanárok oktatnak bennünket; csak néhány név példaként: Kákossy László, Sinkovits István, Szabad György – történelemből, aztán a magyar könyvtárkultúra ikonjai: Kovács Máté, Fülöp Géza, Szelle Béla stb. Évfolyamtársaimmal is emlékezetes kollektívát alkotunk; a történészek és a régészek közül többen akadémikusok lettek, a könyvtárosok közül pedig a többség a szakma közel-múltjának és jelenének meghatározó alakjai. Hálás vagyok a sorsnak, hogy e jeles szellemi műhely részese lehettem.

Könyvtáros pályám Debrecenben kezdődött, ott folytatódtott és ott is fejeződött be. Mivel testvérem a civisvárosban volt újságíró, leendő menyasszonyom (és több mint ötvenhárom éve feleségem) pedig az ottani orvosegyetem hallgatója lett, úgy döntöttem, hogy eleget teszek a Hajdú-Bihar Megyei Tanács invitálásának és a Megyei Könyvtár munkatársa leszek. Az éppen akkor tájékozódó szakosított tájékoztató szolgálat társadalom- és történelemtudományi szakreferensként dolgozhattam. A tájékoztatás-elmélet tárgykörében is volt egy-két szakirodalmi próbálkozásom. Kiváló igazgatóm, Arató Attila (aki maga is fiatalember volt) aztán hamarosan megbízott a szintén akkor formálódó helyismereti gyűjtemény kezelésével is. A két feladat szoro-

san összekapcsolódott, jórészt fedte egymást, hiszen a helyismereti szolgáltatás jelentékeny hányada tájékoztatás volt. A helyi kiadványok gyarapítása alapfeladatunk lett, a lokális információk feldolgozásával pedig a katalógusok és az adattárak építésében is részt vettem. A mindennapi (ügyleti) referensz-munkát is többnyire a könyvtár helyismereti részlegében (amely egy szinten, térben volt a folyóirat-állománnyal és a tájékoztatói segédkönyvtárral) láttam el, az általam irányított bibliográfiai tevékenység leginkább szintén lokális jellegű volt. Mindazonáltal a könyvtárunk legjelentősebb, országossá vált bibliográfiai vállalkozása a Tájékoztató jegyzék vezetők számára című kurrens címjegyzék volt, erre a 1968-ban indított, havonta megjelenő és hajdú-bihari eseménynaptárral, majd éves kumulációval kiegészített füzet sorozatra később valamennyi megyei könyvtár (és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár) is előfizetett. Minden megyébe eljutott az országos középiskolai tanulmányi verseny pályafutóitól, a szombathelyi megyei könyvtárral közösen összeállított és évente kiadott ajánló bibliográfia. Erősen elköteleztem magam a helyismereti-helytörténeti bibliográfiák iránt. Több mint másfélszáz ilyen jellegű közleményem (könyvek, évkönyvek részközlécek, folyóiratcikkek) jelent meg. Meggyőződésem szerint ezek között a legfontosabb munkám a Debrecen helytörténeti irodalma (2002) című retrospektív bibliográfia, amely 2000-re bezárólag kb. tíz-tizenötezer tételel tartalmaz. Ebből a Debrecen Órváros Közalapítvány felkérésére online elérhető bibliográfiái adatbázis készült, az évenkénti folytatással is engem bíztak (biznak) meg. Hosszú ideig, csaknem negyven esztendőig élő kezdeményezésem volt a Helyismereti művek. Hajdú-Bihar megye című, évente közreadott kurrens könyvbibliográfia.

Széles látókörű igazgatónak köszönhetem, hogy töretlenül folytathattam az egyetememen megkezdett történelem- és könyvtárstudományi kutatásaimat is. Ugyanis úgy látszott, és így is, hogy aki kutat, eredményesebben láthatja el szorosan vett könyvtári feladatait (szerzeményezés, formai és tartalmi feltárás, tájékoztatás stb.) Eleinte elsősorban Eötvös József fennmaradt könyvtára vonzott: erről szóló egyetemi szakdolgozatom, majd egyetemi doktori értekezésem (az ún. kisdoktori címet 1969-ben szereztem meg), amelynek rövidített változata 1972-ben nyomtatásban is megjelent, Eötvös József olvasmányai címmel (ez volt az első könyvem). Az első magyar kultuszminiszterrel számos tanulmányt és esszét írtam, ezek jelesebb darabjai később (1996-ban) Eötvös József könyvei és eszméi címmel kötetben is napvilágot láttak. Az egyik legnagyobb (ha nem

a legnagyobb) magyar gondolkodó életmű-sorozatában Vallomások és gondolatok címmel sajtó alá rendeztem naplójegyzeteit és aforizmáit (1977), a kötethez bevezető tanulmányt is írtam. Innen már egyenes úti vezetett kandidátusi értekezésem témájához: Oktatáspolitikai törekvések a reformkori országgyűléseken. A kandidátúrát az MTA Történettudományi Intézetében végeztem, ösztöndíjas aspiránusként (ekkor a könyvtárból fizetés nélküli szabadságon voltam). A disszertációt 1989-ben védtem meg, könyv alakban 1994-ben jelent meg. Ugyanebből a forrásbázisból merítettem a Nemzeti és polgári kultúra felé. Tanulmányok a reformkori magyar művelődés történetéről (1998) című kötetem anyagát.

Az aspirantúra befejezése (1979) után egy hosszabb, sajátos kiterő következtetett életutamon. Elfogadtam az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának felkérését, és a pártapparátusban dolgoztam: a megyénél politikai munkatársként négy, a Debrecen városi Bizottság titkáráként hat évig. Mindvégig arra törekedtem, hogy tudásom és lehetőségeim szerint a szakterületem (a közművelődés, a közgyűjtemények – kiemelten a könyvtárak -, a művészeti élet, majd a városnál még az egészségügy) javára cselekedjek. Korlátozott időben ugyan, de folytattam a tudományos kutatómunkám (számos publikációm látott napvilágot), továbbá évente két-három helyismereti-helytörténeti bibliográfiát is megjelent. Befejeztem és megvédtem kandidátusi értekezésem. Tehát egy percre sem adtam fel korábbi ambícióimat.

Az MSZMP szétesését követően, az ún. rendszerváltás hónapjaiban, 1989 októberében visszafogadtam a Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár, illetve fenntartója, a Megyei Tanács. Ekkori beosztásom: tudományos munkatárs. Hamarosan az akkor létrehozott Helyismereti Osztály vezetője, majd 1996-ban igazgató-helyettes lettem. E kettős státusból merítem (pontosabban: a fenntartó megyei önkormányzat küldött) nyugdíja 2005-ben. Újabb bekapcsolódást a könyvtári közéletbe: 1990-98 között az MKE Bibliográfiai Szekciójának (amelynek egyik alapító tagja voltam) elnöke is megválasztottak. Majd – szintén nyolc esztendőig – az MKE elnökségében munkálkodtam, e minőségemben elláttam az MKK és az IKSZ közös képzési és továbbképzési bizottságának vezetői teendőit; kezdeményezéseimre alapítottuk az év fiatal könyvtárosa díjat. Egy ideig tagja voltam a Könyvtári Figyelő szerkesztőbizottságának. Nagy öröme jötték a szakmai elismerések is: a Szinyei József-díj (1998), a Széchényi Ferenc-díj (2009), a Helyismereti Szövetség Béli Mátyás emléktáblája (2006), a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Bocskai

István-díja (2005).

Kutatóként is szép sikereket értem el. Már a hatvanas évek végétől, a hetvenes évek elejétől intenzívebben érdekldtem – maradva a szélesen értelmezett művelődés- és eszméletörténet tárgykörében – Debrecen és Hajdú-Bihar megye helytörténete iránt, hiszen ez könyvtári munkámhoz is szorosan kapcsolódott. Eleinte kollégáimmal közösen évfordulós adattárakkal és szemelvénygyűjteményekkel próbálkoztunk: Magyar újszülötés [Debrecen, 1944-45] (1970), Petőfi Sándor és Debrecen (1973), Debrecen 1848-1849 (1974) (ez utóbbira mindmáig meglepően gyakori a hivatkozás). Kezdetlől fogva elég sok újság- és folyóiratcikket, továbbá évkönyv-tanulmányokat publikáltam – elsősorban hírlapi, részben levéltári forrásokból merítve; cikkeimből két gyűjteményes kötetet is közreadtam: Debreceni miniatűrök (2000). A civis szellem nyomtatott hírnökei. Írások a debreceni könyv- és lapkiadás történetéről (2007). A hetvenes évektől egyre inkább vonzott a kiemelkedő magyar személyiségek és megyénk, városunk kapcsolata, és e téren már monografikus feldolgozásra is vállalkoztam. Széchenyi István és Debrecen címmel egy sajátos, kevert műfajú (dokumentumok, tények) könyvet írtam, a bihari kötődéseiről született tanulmányaimból szintén összeállt egy kötet: Széchenyi István és Bihar vármegye (2010). Csaknem egy évtizedig gyűjtöttem az anyagot Kossuth Lajosról, közben a megyei levéltár évkönyvében többször helyet adtak egy-egy fejezetnek. Végül a nagy államférfi születésének bicentenáriuma alkalmából egy országos pályázat jóvoltából a Debreceni Városi Könyvtár 2003-ban kiadta a Kossuth Lajos és Debrecen című kultuszmonográfiát. Ezt nyújtottam be a Magyar Tudományos Akadémia ún. nagydoktori pályázatára. A hosszadalmas eljárási folyamat végén, 2008 szeptemberében, mint disszertációt megvédtem, és elnyer-

tem az MTA Doktora (DSc) (történelemtudomány) tudományos fokozatot és címet – a közönyvtárakban dolgozók közül elsőként.

1989 őszén még egy lényeges változás történt a pályámon. Hosszasabb előkészületek után (amelyekben magam is részt vettem) a Debreceni Egyetemen (akkor még: Kossuth Lajos Tudományegyetem) megindult az újfajta profilú, informatikai irányultsággal jelenkező informatikus könyvtáros szak. Órádiás oktatóként én is bekapcsolódtam a képzésbe. 1993 elején a Matematikai és Informatikai Intézetben (ahová a szak tartozott) másodállású egyetemi docensnek neveztek ki, és megbíztak a szakfelelősi feladatok ellátásával. A szak nem sokkal később a különvált Informatikai Intézet, majd az ebből kinőtt Informatikai Kar irányítása alá került. (Erre a mintára szervezték meg az egri, majd később – átszervezéssel – a nyíregyházi főiskolán is a könyvtáros-képzést.) Félállású, majd órádiás oktatói státusom egyetemi nyugdíjazásom után is (2005) megmaradt. Amikor megszereztem az MTA Doktora fokozatot, a Debreceni Egyetem 2009-ben címzetes egyetemi tanár címmel tüntetett ki. Egyetemi munkásságom 2020 júniusáig tartott: ekkor az informatikus könyvtáros szakot áthelyezték a Bölcsészettudományi Karra, és e Kar vezetése már nem tartott igényt rám.

Tehát harmincegy tanév után váltam meg a felsőfokú szakképzéstől – fájó szívvel, de annak tudatában, hogy nem dolgoztam hiába, hogy sokat segíthettem, segítek nappali és levelező tagozatos hallgatóimnak. Közülük ma már sokan vezetői pozícióban vannak, sokan rendszeresen publikálnak a szakfolyóiratokban, többen könyveket írtak-írnak, számtalan előadást tartanak, egyszóval: nélkülük ma már és a közeljövőben aligha képzelhető el a magyar könyvtárügy.

Bényei Miklós

Soltész Péter - világbajnok kenus

Soltész Péter vagyok, 17 éves tokaji válogatott kenus. Pályafutásomat a Tokaji Vízisport Club színeiben kezdtem 2014-ben. Az elmúlt 9 évben számos országos, és nemzetközi versenyen szerepeltem, és képviseltem hazánkat.

Elsőéves ifjúsági versenyzőként, az év első országos versenyén egyesben 1. és párosban 3.-ként is kvalifikáltam magam a Dániában megrendezett Ifjúsági U23-as és Felnőtt Maraton Európa Bajnokságra, ahol mindkét számban 2. helyezést értem el. Majd a Tokajban megrendezett Maraton válogatón szintén mindkét számban kijutottam a Portugáliában megrendezett Ifjúsági U23-as és Felnőtt Maraton Világbajnokságra ahol páros számban 1.helyezést értünk el és a dobogó telejére állhattunk.

Többszörös magyar bajnok

Olimpiai Reménységek

Versenye (ORV):

II. hely, III. hely (2021)

Ifjúsági Maraton Európa

Bajnokság:

egyes II. hely, páros II. hely
(2022)

Ifjúsági Maraton

Világbajnokság:

egyes I. hely (2021) páros I. hely
(2022)

Az edzőtáborokba és versenyhelyszínekre történő utazásomat, speciális étkezősemet és ruházati felszerelésemet magam finanszírozom. Ezen költségek meghaladják anyagi lehetőségeimet, ezért nem tudok kizárólagosan a felkészülésre koncentrálni. Amennyiben Ön fantáziát lát egy ambiciózus sportoló támogatásában, kérem - lehetőségeihez mérten - járuljon hozzá sikeres szereplésemhöz.
Tel.: +36/20 227-74-00
E-mail: solteszpeter2005@gmail.com

Fráter Erzsébet - A biblia növényei

Miből készült Noé bárkája? Mi a mirhás bor? Fa nő-e a mustármagból? Mit evett Jézus a tanítványaival az utolsó vacsorán? Mi köze a pálmaágnak a virágvasárnaphoz vagy a papirusznak a Biblia nevéhez? A bibliaolvasó ember sok izgalmas kérdést fogalmaz meg, miközben az igét tanulmányozza. A Biblia növényeinek megismerése és jelképrendszerük pontosabb értelmezése, az érdekességeken túl abban is segít, hogy jobban megértsük az Isten nekünk szóló üzenetét. Aki, pedig eddig nem vette kézbe a Bibliát – a világon legtöbbet forgatott könyvet –, nos, a Szentföldön készült fényképekkel illusztrált mű nekik is biztosan kedvet csinál ehhez az izgalmas szellemi kihíváshoz.

„Ahogy elolvastam a Bibliát, rájöttem, hogy botanikus szemmel is nagyon sok érdekességet tartalmaz” - fogalmaz Fráter Erzsébet biológus, az MTA Ökológiai Kutatóközpont Ökológiai és Botanikai Intézetéhez tartozó Vácrátóti Nemzeti Botanikus Kert kurátora, a könyv szerzője.

Greisiger Irma - botanikus

Györfly Istvánné, Greisiger Irma (Szepesbéla, 1882. jan. 16.— Gyöngyös, 1947. jún. 29.): botanikus, Györfly István botanikus felesége. A kolozsvári egyetemen az első matematika— természetrajz szakos női hallgató. 1904-ben tanári diplomát szerzett. Házassága után férjét biológiai (mohászati) munkájában segítette, saját kutatásokat is végzett a Magas-Tátra virágos növényeiről. Tanulmányi közül kiemelkedő: M. Euphrasia tanulmányok (Acta Biologica, Szeged, 1937 és 1939). Az ő gyerekek voltak Györfly Barna (1911–1970), a növénygenetikai kutatások úttörő jelentőségű magyarországi alakja.

A növényportrék mestere – Csapody Vera

lehat nem művész, s nem is tudós, hanem a természetnek egy alázatos másolója. Az én munkám a megfigyelés és a valósághoz hű visszaadás.”

Csapody Vera 1890. március 29-én született Budapesten. Hallatlan munkabírással volt megáldva, magas kort ért meg, és hosszú életében az utolsó pillanatig dolgozott. Hosszú időn át szinte csak melléklóglalkozásként üzte a rajzolást, hiszen mindig is tudományos pályára készült, fizikus akart lenni, aztán okleveles matematika-fizika tanárnőként 1916-ban harminc éven át lelkesen és meggyőző erővel tanított a budapesti Sacre Coeur Sophianum katolikus leánygimnáziumban, melynek tíz éven át igazgatója is volt.

A tanítás mellett aztán a szegedi Tudományegyetemen 1932-ben Méditerrané elemek a magyar flórában című botanikai dolgozatával doktori fokozatot szerzett. A természet szépségei iránti fogékonyságát orvos édesapjának köszönhetette, a festésre-rajzolásra pedig festő nagybátyja biztatta. Saját családot ugyan sosem alapított, de azt pótolta az a sok háias és szerető tanítvány, akiket hosszú pedagógia pályafutása alatt megismert, és felnőttkorukban is pártfogolt. Egy, az akvarelljeiből készült kiállításon ismerte meg Jávorka Sándort, a botanikai tudomány jeles képviselőjét, akivel a későbbiekben negyven éven keresztül dolgozott együtt a természetet kedvelők részére készült tudományos ismeretterjesztő művek, valamint a növényvilág megismerését, a botanikai kutatást és oktatást szolgáló tudományos munkák egész során. Jávorka főművéhez, a két évtizednyi munka eredményeként létrejött 1400 oldalas Flora Hungaricához ugyancsak Csapody Vera készítette s remekbe készült illusztrációkat, ahogyan a Kis növényhatározó sorozat köteleinek, az Erdő- mező virágai, a Magyarország gyógynövényeinek és a Kerti dísnövények atlasza növényrajzai is az ő fáradságtalan keze alól kerültek ki. Kilencvenöt lankadatlan szorgalomban töltött év adatolt neki, élete utolsó napjaiban is egy több kötetesre tervezett Dendrológiai Atlasz illusztrációján dolgozott. Művészi akvarelljein a virágok, hála magas szintű technikai tudásának, ma is oly frissen hatnak, mint készülésük idején.

Fejéregyházi dr. Csapody Vera (Budapest, 1890. március 29. – Budapest, 1985. november 6.) állami díjas botanikus, matematika-fizika tanár, növényrajzoló.

A kisgyermek nem felnőtt – étrendjét tekintve sem!

Fotó: Pinterest

Mennyi az étel adagja a gyermekeknek 1 éves korban?

A baba gyomrának mérete kisebb, mint a felnőtt emberé. Mérete ebben a korban kb. egyharmada egy felnőtt gyomrának, ezért gyakori étkezésekre és kisebb adagokra van szüksége. Napi három, kiegyensúlyozott, tápanyagokban gazdag étkezéssel, tízóraival és uzsonnával biztosíthatod gyermeked számára a megfelelő energia- és tápanyagszükségletet. A tejalapú táplálék továbbra is fontos a baba étrendjében. Naponta fél liter adása javasolt, mely az egészséges étrend részeként olyan tápanyagokat tartalmaz, amire a gyermekednek az egészséges fejlődéshez szüksége van.

A baba számára megfelelő étrend különbözik a felnőttekétől. Speciális tápanyagigényét kiemelten fontos figyelembe venni a családi étkezések tervezésekor.

Cukor és só 1-3 éves kor között

A totyogó gyermeknek naponként kevesebb, mint 2 g só bevitelére van szüksége – ez a felnőttek napi adagjának csupán egyharmad része. Ez a legfőbb oka annak, hogy a felnőttek számára készült ételek többsége nem megfelelő a tipegők táplálására. Azt tanácsoljuk, ne használj sót azokhoz az ételekhez, amelyeket a babának készítesz. Több zöldfűszer használatával például rövid idő alatt meg lehet szeretetni a kevesebb sóval készült ételeket is. A természetes cukor tartalmazó élelmiszerek – például gyümölcsök, zöldségek – megfelelőek gyermeked számára. Kerüld el a hozzáadott cukrot tartalmazó ételek adását, melyek nem csak a gyermek egészségére lehetnek káros hatással, hanem fogszuvasodást is eredményezhetnek. *Kutatási eredmények alapján a hozzáadott cukor bevitelére gyerekeknél 1-3 éves korban 34,1 g/nap. Az édes kekszek, desszertek, cukrozott italok helyett adj gyermekednek friss zöltséget és gyümölcsöt nassolásként, vagy ké-

A csecsemőkorból a totyogó korba való át lépés időszakában intenzív fizikai és szellemi fejlődésen megy keresztül gyermeked. Kognitív képességei sokat fejlődnek. Az izmai egyre erősebbek lesznek, az agy működése felkészül olyan, fejlettebb tevékenységek végrehajtására, mint a járás vagy a beszéd képessége. A lehető legegészségesebb növekedéshez és fejlődéshez a kiegyensúlyozott étrend elengedhetetlen.

szítselek ízletes turmixokat együtt. Nemcsak az adagok méretében és mennyiségében van különbség a gyermeked és a Te étkezésed között, hanem az ételek összetételében is. A babának zsírban gazdagabb, rostokban viszont szegényebb étrendre van szüksége, szemben egy átlagos felnőtt tápanyagigényével. Míg a rostban gazdag étrend megfelelő a felnőttek számára, túl nagy mennyiségben hamar elfelítheti a baba pocakját és elveheti a helyet más, értékes tápanyagokban gazdag ételek elől.

Élelmi rostok

Az élelmi rostok a baba bélfőrájában található, jótékony baktériumok táplálékai. Megtalálhatóak az anyatejben is, ezért ez az egyik oka annak, hogy a szoptatás a legmegfelelőbb táplálási forma a babák számára. Emellett megtalálhatóak különböző ételekben és italokban is, például banánban, hagymában, paradicsomban, cikóriában. Az alma és a kiwi pedig különösen gazdag élelmi rostokban.

Tej és tejtermékek

A tejalapú táplálék 1 év felett is nagyon fontos része a baba étrendjének, napi 500 ml tejalapú táplálék fogyasztása ajánlott, emellett pedig sovány sajt, és natúr joghurtal egészítheted ki gyermeked étrendjét.

Kiegyensúlyozott étrend totyogó babák számára

A változatos étrend a babát egyre több új ízzel ismerteti meg. Az alábbiakban azokat az élelmiszereket gyűjtöttük össze, amik fontosak gyermeked táplálásában, hiszen értékes tápanyagokat tartalmaznak: keményítőtartalmú ételek, gyümölcsök, zöldségek, sajtok, joghurtok és egyéb kalciumban gazdag tejtermékek, hús, hal, tojás, hüvelyesek, zsírban és cukorban gazdag ételek.

KI LEGYEN AZ ÉV ÁPOLÓJA TOKAJ ÉS KÖRNYÉKÉN?

KÜLDJE BE ÖN IS JELÖLTJÉT 2023. MÁJUS 5-IG!

Kereszük azt a történetet és főleg a történetnek azt a szerepét, aki szakmaiságával, emberiségével segítette Önt, vagy hozzátartozóját az elmúlt években. Olyan ápolók, ápolónők, asszisztensek jelölését várjuk, akik megérdemlik az „Év Ápolója” címet, melyet az Ápolók Nemzetközi Világnapja alkalmából hirdetünk meg.

(Az Ápolók Világnapja alkalmából a példakénti ápolói tevékenységet végzőket ismerik el.)

Kiöl várjuk a jelöléseket?

Tokaj és környékén élő személyek jelölhetnek, akik – vagy hozzátartozójuk – Tokajban és környék településén működő valamely egészségügyi rendelőben, szakrendelőben, vagy szociális területen ellátásban részesültek 2022. 01. 01. óta, és rendkívüli odafigyelést, ellátást, emberséges bánásmódot tapasztalt.

Kiket lehet jelölni?

Valamennyi Tokajban vagy a környék településén működő egészségügyi és szociális intézményben dolgozóápolóra, ápolónőre, asszisztensre lehet jelölést leadni. Amennyiben nem ismeri a jelölt személy teljes nevét, adja meg keresztnevét, jelölje meg az intézményt, az ott tartózkodás pontos időpontját és utanjárunk, ki segítette az Ön vagy hozzátartozójának gyógyulását.

Hogyan lehet jelölni?

A jelöléseket 2023. május 5-ig várjuk elektronikus úton az alábbi email cívre: aszolokertmagazin@gmail.com

Döntés menete:

A jelöléseket az összesítést követően felkért közjegyző és szakemberekből álló munkacsoport rangsorolja, és terjeszti a díjra felé.

Díjazottak, eredményhirdetés:

Legfeljebb 2 díj adható, amelyet emléktárggyal és pénzjutalom jár. A pénzjutalom a nyertes részére nettó 100.000 Ft.

A díjazott bemutatásra kerül a Szőlőskert újságban.

Az eredményhirdetést és az átadót 2023. május 12-én tartjuk.

Adatkezelési tájékoztató:

A Vátek Szövetkeze, mint Adatkezelő a rá vonatkozó Európai Unió általános adatvédelmi rendeletének (továbbiakban: GDPR) és a hazai adatvédelmi jogszabályoknak megfelelően gondoskodik személyes adatainak védelméről. Tájékoztatjuk, hogy a jelölésével sorozatban adatai és a kapcsolattartási információk lakcím, e-mail cím és telefonszám megadására szükségesek. A megadott személyes adatai adatkezelésnek örvén az Adatkezelő részéről az „Év Tokaj Ápolója” elismerés odaítélése esetében a jelölt nyilatkozata miatt kapcsolattartással lehetőségek a megteremtése. Az adatkezelés jogalapja a GDPR 6. cikk (1) bekezdése a) pontja, Elnöki joggyakorlat, az Adatkezelő közérdeztartási, valamint az Adatkezelő általános adatkezelési gyakorlatát részletekben a Vátek Szövetkeze honlapján található.

Mi lesz veled Taktaköz?

„Ha ezen a tájon jársz, ugyanaz a szorongás fog el, ami meglep akkor, ha a magyar történetet olvasod. Érzed, hogy mi lehetett volna belőle és látnod, hogy mi lett.”

(Szabó Zoltán: Cifra nyomorúság)

Miskolcra felőrra vonattal a taktaközi település, a megállótól szintén felőrra gyaloglás. Tizenöt éve nem jártam itt, de már első pillantásra látszik, hogy nagyon megváltozott minden. Közmunkás asszonycsapat tisztítja a Petőfi-szobor környékét. Megszólítanak, próbálják megtudni, mi járálban vagyok, mondom a polgármesterhez jöttem, nevetnek. Bemegyek egy kisboltba, ami biztos nem volt itt korábban. Az árukészlet meglepően gazdag. Elöttem egy koldusnak tűnő férfi vásárol piát – van miből, mert mint mondja a lánya dubajozik. A kisbolttal szemben található egy nagyobacska Coop, ide is benézek. Szintén elég jó a választék, és nem drága, van forgalma is. Ugyancsak szokásian, hogy vannak olyan roma vásárlók, akiknél tele a kosár.

Aztán a házak: sok a romos, de olyan is akad szép számmal, amelyiken látszik a jó mód.

Betérek a kocsmába egy kávéra. Itt viszont mintha megállt volna az idő, a rendszerváltás utáni lepusztulás érződik a falakon is. Csak egy sebhelyes arcú, piás vendég van, aki odajön hozzám beszélgetni. – „Most ez a szintetikus szar a divat, amitől zombi lesz az ember, a feleségek is emiatt jártak itt.” A kocsmáros is beleeszik a társalgásunkba: „A ház tetőszervezetébe volt elrejtve a cucc, és készpénzben is találtak vagy kilencvenöt milliót.” A sebhelyes fellütnőn jól ismeri a börtönszlenget, amikor ecseteli, ki mire számíthat, és ebből ténylegesen mennyit kell letölteni. Megérkezik a kocsmáros felesége meg a lánya, teli sörös rekeszeket cipelve egy kisteherautóból. Kiderül, hogy a lány jogi egyetemre akar menni pestre. Kérdezem, miért nem Miskolcra, hiszen itt is van jogi kar. „Nem baj, ha többbe kerül, csak el innét, minél messzebbre” – hangzik a válasza.

A kocsmát után ismét az utcán. Most viszik haza a gyerekeket az anyukák az iskolából. A kutatásomhoz kerek közöttük interjúalanyt. Végül hosszas unszolásomra az egyik kötélnek áll. A háza ugyan a cigánysoron van, de kívül-belül felújított, drága bútorok, nagy síkképcsőves tévé, meg minden. A huszonhat éves roma nő legalább negyvennek néz ki.

Min ment keresztül? – kérdezem. – „Hát mindenben, pedig én tisztességesen lettem fölnevelve. Fiatalon beleszerettem egy negyvenéves vállalkozóba, elvitt magához. Ő megcsalt egy másikkal, hazaköltöztem anyámhoz. Apám felnevelte az első gyermekemet, és utána nem volt más kiútam, mentem prostituálnak, pedig pénztárgépkészeldi végzettségem van.... És nem bírtam a szegénységet, hogy apám szedi a vasakat meg a rezeket, oszt, akkor abból eltűnk, mert tele voltunk kamatos pénzzel, levágták a villanyunkat is.”

A hát mindenben itt tényleg szó szerint értendő, napi tíz-tizenöt férfit, és nincs válogatás, hogy kivel, és abban sem, hogy mit. Hogarth A szajha útjának huszonegyedik századi verziója ez, a különbség csak annyi, hogy itt nincsenek rizsporos parókák, csak a nyers valóság. A fenti interjúalany a kamatos pénz áldozata, majd maga is kerülővé válik, ellátlik, és most szabadlábban várja, hogy a börtönbe vonuljon.

Ezek után nem csoda, hogy a húszas éveiben járó vendő, a vele készült interjúban azt állítja, hogy szexualitás témában neki már senki semmilyen újdonságot nem tud mondani. A szociális munkással együtt úgy becsülik, hogy a faluból körülbelül negyven nő lehet most is kint Dubajban, Svájcban vagy Hollandiában. Ez egy alig kétezer lelket számláló településen iszonyatosan sok, és senkinek se legyen kétsége afelől, hogy emögött emberkereskedelem áll.

Ezután egy hatvanas éveiben járó magyar közmunkás nőt kérdezek. Neki sincs meg a nyolc általános, de beszélgetni jobban lehet vele. Mint kiderül, ő is költözött – a gyerekéhez: „En el akarok innen menni, mert itt nekem nincs helyem, csak ezt a nyugdíjt kell megvárni pár hónap.” Azt reméli, hogy a nyugdíjából jobban ki tud majd jönni, mint most a közmunkából, így nem lesz terhére a gyerekének. A rendszerváltásig a csokoládégyárban dolgozott Szerencsén, és ott jobban keresett, mint most, ami látszik is, hiszen a fát, amivel fűt, az önkormányzattól kapta, villánya sincs – kikapcsolták, ezért gyertyázik, és egy elemes rádió az egyetlen szórakozási lehetősége esténként.

További interjúalanyt keresve bemegyek a szomszéd házába. Állványozók feleségei fogadnak, akiknek urai most is kint vannak Németben, éppen fasírtot sütnék, meg pogácsát. Megkínálnak, közben beszélgetünk, Miskolcra vagy Szerencsre járnak vásárolni kocsival – mint mondják mindenük megvan. Egy általános iskolai ballagás itt nyolcszázézerben van. Szerencséről jön a limuzin, és itt tekerednek vele a faluban, aztán következik a dínom-dánom a kultúrbán – nem akarom elhinni, de a polgármester megerősíti: ő kétszázézerért adja csak a termet.

„Megtakarítás?” – kérdezem. – *Mi nem takarítottuk meg, egyik hónapról a másik hónapra. Magyarok igen messze állnak még hozzánk, a nyolcvanas évekbe ének. Megecszik a hetes kajákat. Mi nem, mi minden nap főzünk. Mi nem tudnánk megenni. Vasárnap megfőzik, azt eszik egész héten. Úgyhogy mi nem spórolunk a hasunkon. Egyszer élünk, nem?”*

Lewisnek a szegénység kultúrájáról leírt sorai köszönnek itt vissza – nincs jövő, illetve amikor már van, akkor sem látják.

A cigánysoron haladva tovább egyértelművé válik a cigány-magyar törésvonal mellett megjelent egy új: régi-új, gazdag-szegény: „*En ha visszagondolom, régen összetartóbbak voltak az emberek. Régen nem volt rang, most rang van, még a romák között is. Aki nek nyakék van meg retikül, meg fülbevaló, meg gyűrű, abba a szintbe lehetnek. Aki nek má nincsen, az a nyomor.... Testvér a testvér ellen, mindenütt ez van.*” Az interjúalany rátapint a lényegre: a rang, azaz a jó mód, és az ezt megtestesítő presztízs fogyasztás, aminek társadalmi hagyományait Mikszáth és Móricz hazájában állt hiszem, senkinek nem kell bemutatni.

A külföldi munkavállalás következménye, hogy a gyerekeket lényegében az anyjuk neveli, így nincs férfiminta a családban. Ezt példázza, amikor egy hat-nyolcéves korú kisserác odaszól nekem: „*En spártai vagyok, te pedig kutya.*” Példaképként persze nem az illusztráció Danaoszi dalái, hanem a magát spártainak nevező bűnözői elit, akik felrakták magukat a netre, és a gyerekek őket nézik. A nyomorgó családok esetében a gyermekéhezés, a hányódás az egyik helyről a másikra, az állami gondozásba vétel, illetve az ettől való félelem, az egyik anya szavaival szólva szinte kezelhetetlen gyereket eredményez. Az iskolaigazgató beszámolója szerint a tanítási idő jelentős része hiábavaló fegyelmezéssel telik, ami azt eredményezi, hogy a tehetősebb családok nem ide járatták a gyerekeiket. Új épületben van az óvoda, az orvosi rendelő és a védőnői szolgálat – nem is ezzel van a baj, hanem – mint mondja – *A létkör. Mit lát, mit tanul itt a gyerek a töb-*

ből, akinek az anyja egy prostituált?”

A temető a falu félreső, a nádasokkal határos részén van. A sírok jól reprezentálják a falu történetét és az elhunytak társadalmi rangját. Van, aki mauzóleumot épített a hozzátartozójának, és van, akinek csak egy összehegesztett vaskeresztre futja egy alumíniumtáblájára. Végezetül felvetődik a kérdés, hol vannak a magyarok? Hát itt, a temetőben, meg szétszórva, ki tudja, hol, a nagyvilágban. Azok az idők pedig akik itt laknak még, nem akarnak szóba állni idegennel, behúzódnak otthonaikba.

Vissza a vonathoz. Kár, hogy csak egy-két busz jár naponta, de Miskolcra nincs, csak Szerencsre. A vonaton van egy kis idő összerendezni a gondolataimat. A rendszerváltás sokkjához képest, ami a mélyszegénységet eredményezett, mára nagyfokú társadalmi differenciálódás ment végbe. Megjelent egy bűnözői elit, a nyomor vámszedői. A munkaerőpiacon egy nagyon sérülékeny csoport van jelen, akik a mélyszegénységből épphogy kiemelkedtek, némi iróniával fogalmazva Max Weber nyomán, a kapitalizmus szelleme már megjelent, de a protestáns etika még nem. Véleményem szerint nem az evilágis aszkézis hiánya jelenti a problémát, hanem az értelmiség elköltözése is. Sőt, talán ez a legnagyobb baj, hiszen az utóbbi száz-kétszáz évben mindig is volt a faluban értelmiség, legalább pap, és tanító, vagy anélkül, hogy fényezni akarnám a Kádár-rendszert, de akkor még agrármérnök, építész, sőt orvos is. A jómódú cigány családok ugyan már látják, hogy kell az iskola – kérdés, hogy meddig látnak. Az interjúk alapján a középiskoláig biztosan, a felsőoktatásig egyes családok talán, bár sok szülő még a köztük lévő különbséget se érti. Márpedig a helyi magyar diplomás elit ki fog öregedni, és helyükbe a roma diplomás elit kellene, hogy lépjen, ha van. Egy ács hozhat megváltást, de egy állványozó? Végezetül még egy megjegyzés: nem pusztán roma diplomás, hanem értelmiség kellene, aki képes felismerni a helyi kulturális és természeti adottságok értékét – azt, hogy a Taktaköz egy kulturális tájegység, és megőrzése érdekében tennie kell!

A kutatásból részletet közlünk itt.

A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számon az Európai Unió támogatásával, az Európai szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósult meg.

Gyukits György, szociológus, egyetemi oktató

Megemlékezés

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 175.

évfordulójának tiszteletére

Tokajban elhelyeztük az emlékezés koszorút, a Magyar Nők Szövetsége és a Szőlőskert Kulturális Alapítvány képviselőitében.

Nőnap

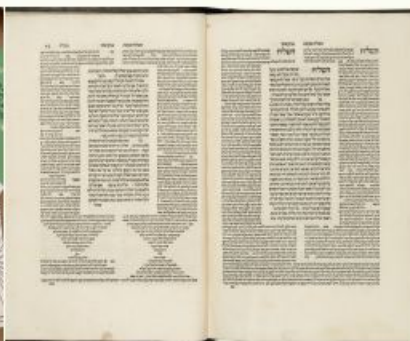
Nőnap program a tokaji Minaro Hotelben. Csorba István executive séf vezetésével.

Két keréken

A biciklúták tervezésénél az elsődleges szempont az volt, hogy a legfontosabb zsidók lakta kisvárosokat, falvakat érintsék, felfűzzék a megyék nevezetességeit, s eközben mindenki által teljesíthető és élvezhető biciklútakat ajánlíhassanak. Elsősorban a szabadejükben szívesen kerékpározókra alapoztak, azokra, akik egy

nyaralás során kedvvel pattannak nyeregbe, de egyébként nem biciklin élik az életüket. A képekkel és térképekkel gazdagon illusztrált kiadványokat persze a négy keréken kirándulók is haszonnal forgathatják, hiszen bár más utakon haladnak, a kulturális emlékek felfedezésében az útikönyvek jó szolgálatot tehetnek.

Márai Sándor: Füveskönyv
(részlet)
A nőkről általában
Köszönet a nőknek.

Köszönet neked, aki megszültél. És neked, aki a feleségem voltál. És neked, te harmadik, tizedik, ezredik, aki adtál egy mosolyt, gyöngédséget, egy meleg pillantást, az utcán, elmenőben, vigasztaltál, mikor magányos voltam, elringattál, mikor a haláltól féltem. Köszönet neked, mert szőke voltál. És neked, mert fehér voltál. És neked, mert a kezed szép volt. És neked, mert ostoba és jó voltál. És neked, mert okos és jókedvű voltál. És neked, mert türelmes és nagylelkű voltál. És neked, mert betakartad hajaddal arcomat, mikor megbuktam és rejtőzni akartam a világ elől, s neked, mert tested megleget adott testemnek, mikor fáztam az élet magányában. És neked, mert gyermeket szültél nekem. És neked, mert lefogod majd puha ujjakkal a szemem. És neked, mert kenyeret és bort adtál, mikor éhes és szomjas voltam. És neked, mert testedből a gyönyör sugárzott. És köszönet neked, mert jó voltál, mint az állatok. És neked, mert testednek olyan illata volt, mint a földnek az élet elején. Köszönet a nőknek, köszönet.

Tudtad?

A Talmud legelső nyomtatott kiadását valóban X. Leó pápának szentelték, aki 1513-tól 1521-ben bekövetkezett haláláig foglalta el a Szentzsák trónját. X. Leó 1518-ban foglalt nyilvánosan állást a könyvek csatájában: nem csak azt mondta ki, hogy a Talmudot nem szabad betiltani és elégetni, hanem pápai rendeletben engedélyezte, hogy az Európában dívalta jött új mechanikus nyomdagépekkel kinyomtassák azt.

TAVASZVÁRÓ VIRÁGVÁSÁR

Első alkalommal rendezzük meg virágvásárunkat Tokajban
a Szőlőskert Kulturális Alapítvány támogatásával

2023. április 2-án (vasárnap) 9:00-12:00-ig.

Helyszín: Tokaj, Tarcali út 46. (Báthori utca felőli bejárat)

Tokajlak számára 2000 db tavaszi virágtő kerül kiosztásra!
Háztartásonként 10 db tavaszi virágtő
díjmentesen elvihető a készlet erejéig!

LEGYEN VIRÁGOS TOKAJ!

SZŐLŐSKERT
KULTURÁLIS ALAPÍTVÁNY

Fotó: Facebook

Fotó: Szabóné Margó